



Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/20 Fall 2016, p. 435-460

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9972>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 22.09.2016

✓ Accepted/Kabul: 30.11.2016

✍ Referees/Hakemler: Prof. Dr. Bahir SELÇUK – Doç. Dr. Ahmet TANYILDIZ

This article was checked by iThenticate.

TERCEME-İ TEVÂRİH-İ ŞEREF HÂN'DA BİR CEZALANDIRMA YÖNTEMİ OLARAK KAFA KESME

Adnan OKTAY*

ÖZET

Kafa kesme, klasik cezalandırma yöntemlerinden biridir. Savaş meydanlarında kafa kesme, en iyi, en kestirme, en sonuç alıcı bir öldürme ya da etkisizleştirme yöntemi olarak kullanılmıştır. Sınırlı imkânlarla sahip bir gücün kendi rakibini ya da düşmanını en hızlı ve en kesin bir şekilde etkisiz hâle getirmesi gerekmektedir. Kafa kesme, ceza hukukunda da âdeta vazgeçilemez bir infaz yöntemi olarak uygulanmıştır. Bu makalede *Şeref-nâme* tercümesindeki “kafa kesme” motifine yer verilmiştir. *Şeref-nâme*, 1597 tarihinde Şeref ibni Şemseddin tarafından Farsça olarak yazılmıştır. *Şeref-nâme*, yazıldıktan sonra Arapça, Türkçe, Fransızca, Rusça, Kürtçe gibi doğu ve batı dillerine çevrilmiştir. Şimdiye kadar *Şeref-nâme*'nin Türkçeye tercüme edilmediği kanaati hâkim olmuştur. Ancak eserin farklı zamanlarda doğrudan Farsçadan yapılmış olan iki ayrı Türkçe tercümesi tespit edilmiştir. Bu tercümelerden biri Mehmed b. Ahmed tarafından yapılmıştır. Bu tercümenin üç ayrı nüshası tespit edilmiştir. Bunlardan ikisinin tarihi tespit edilememiş, diğesinde de 1080/1669 tarihine yer verilmiştir. *Şeref-nâme*'nin Türkçe tercümelerinden bir diğeri olan *Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân* ise Şemî tarafından 1092/1682 yılında yazılmıştır. Bu tercümenin de iki nüshası elde bulunmaktadır. Burada kafa kesme şeklinde gerçekleşen insan hayatına son verme formu, Klasik Türk edebiyatı metinlerinden ve özellikle *Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân* adlı tercüme eserden örnekler verilerek işlenmiştir. Bu çerçevede “kafa kesme” neyi ifade etmektedir; neden böyle bir yöntem başvurulmaktadır gibi sorulara cevaplar aranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şeref-nâme, Şemî, kafa kesme, Farsça, Klasik Türk edebiyatı, Kürtler.

* Yrd. Doç. Dr. Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: adnanoktay3@hotmail.com

**THE BEHEADING AS A PUNISH METHOD IN TARCAMA-I
TAWARIH-I SHARAF KHAN**

ABSTRACT

Beheading is one of the classic methods of punishment. It has been used the best, the most direct results receiver as a killing or deactivation method on battlefields. A power with limited resources request to neutralize his opponent or enemy the fastest and the surest way. Beheading was administered almost indispensable execution method in criminal law. This article it is included the "beheading" motif in Sharaf-nama translation. Sharaf-nama was written by Sharaf ibn Shamsaddin in Persian language in 1597. Sharaf-nama has been translated after writing to the some eastern and western languages such as Arabic, Turkish, French, Russian, Kurdish. Until now it has been more remarkable that Sharaf-nama hasn't been translated into Turkish language. But it has been determined that two different manuscripts of Sharaf-nama were directly translated by different translators from Persian language to Ottoman Turkish language at different times. One of these translations was translated by Mehmed b. Ahmed. It has been identified that there are three separate copies of this translation. The written date of these two copies were not determined, but the other copy has a date which is 1080/1669. Tarcama-i Tawarih-i Sharaf Khan is the other one of the Turkish translations of Sharaf-nama was translated by Sham'i in 1092/1682. It has also obtained two copies of this translation. In this text "beheading" realised to put an end to human life, is processed by giving examples from Diwan literature works and especially Tarcama-i Tawarih-i Sharaf Khan. In this context some questions were answered: What is the beheading? Why are the people using this method?

STRUCTURED ABSTRACT

The purpose of this study is that to detect and to analyze the usage patterns of "head cutting" through the texts of Old Turkish literature sampling, manuscript work review, scanning library records and analysis methods have been used on this article. According to this, it is possible to obtain much more data in the texts of Old Turkish literature related to the "head cutting".

Introduction

Purpose

Today, the human life is given to the end by various methods in many regions of the world. One of these methods is the "head cutting". The purpose of this study is to investigate this motif with moving from the texts of Classical Turkish literature and particularly Sham'i's book, *Tarcama-i Tawarih-i Sharaf Khan*. Sham'i explained generally Kurdish history on this work.

Was "head cutting" available in history? In which context the signs of head cutting have been encountered in the texts of Old Turkish literature? Has it been given any place for head cutting motif related

Turkish Studies

battle / war or criminal law events in Old Turkish poetry? Has it been given any place for head cutting motif in *Tarcama-i Tawarih-i Sharaf Khan*?

Scope

It is likely to come across to the items related with "head cutting" motif in many products of Turkish Diwan literature. But it is not possible to give place to the all relevant elements in all these works on this study.

While this work was prepared especially those poets' Diwans or their some related works were examined: Ahi, Baki, Cam Sultan, Filibeli Vacdi, Kani, Lami'i, Hamdullah Hamdi, Rawzi, Sahabi, Sun'i, Sheikh al-Islam Yahya.

Techniques

While this work was being done sampling, researching library resources, document scanning and analysis techniques were used.

The Conceptual Framework Related With This Study

According to Talalay's work which was made in 2004, it was found severed heads and headless human bodies in structured excavations in settlements related Neolithic Era in Anatolia and Greece. Ozbek in one of his works (2009) has studied some obtained findings related to the structured excavations in Koşk Hoyuk between 1985-2008 years. Among these findings which are belonging to Late Neolithic Stage they are including one child, nineteen skulls, and four headless human body. It was observed that Ozbek ask many questions which related to these skulls but he didn't give any answers. Here, at this exact point, it has been required to think of all these questions and also try to give the answers in the context of "criminal".

Is it possible to think that "head" is holy in old era? According to the findings which were obtained an excavations at Çatalhöyük from a shrine related to the Neolithic Era the sanctity of "head" is conceivable.

Now, some facts related to the subject after Christ will be emphasized.

In the former Turkish stories and tales, in the Middle Eastern and Christian beliefs it could be encountered to the "cut head (kesik baş)" motif which can move without a body. After Islam, many tales have emerged where this motif located in.

Severed heads from the bodies, sometimes had been inserted to the spear ends after cutting for the purpose of exhibition. That has been done by Europeans in their own colonial countries. It has been made for humiliation and reducing to despair to the people of this regions. When the people are too much for being executing, this has provided to the establishment of some systems or devices. The guillotine is one of devices for collective and serial execution.

In the Ottoman Empire physical punishments shaped like head cutting were usually applied for rebels and political competitors (Zarinebaf, 2010: 157). Lord Charlemont was talking about a head cutting which carried out in Istanbul on his work (1749). (...) The author

Turkish Studies

stated that he encountered just only one event like this for a month he stayed in Istanbul. Here, it was expressed that the person executed was a Rum accused as a murder (Zarinebaf, 2010: 229).

There were examined the origins and the reasons of this type actions in Cengil and Aydın's (2014) or Lentini and Bakashmar's (2007) works related with Islamic world.

The different methods are applied for the execution of death penalty. Some methods may be mentioned for execution like gas chamber, needling, strangling with rope, fitting to the electric chair, killing with weapons, head cutting with guillotine, head cutting with the sword or ax.

There are quite a lot expressions pointing head cutting motif in Persian language: There are some expressions from them such as ser bürden, ser beriden, ser zeden, ser gerâyî, ser be-tig hâriden, ser periden... So, there were found quite a lot examples related to head cutting motif in the texts of Old Turkish literature. But these examples are usually related with the relationship of the lover and beloved for innocent love.

Findings and Discussion

Findings which are from archaeological excavations show that since ancient ages the head was severed from the body in various ways. Human head had been cut as a form of execution in battle or in criminal law before Islam or after Islam in Muslim or non-Muslim communities. Head-cutting motif has been encountered also in examined Old Turkish literature texts.

It could be encountered in texts of Turkish Diwan literature to insert the cutting heads to the spears, hanging to the ramparts or castles for exhibiting in the main squares of the cities, sending defeated commanders' heads to the higher managers of the state.

The head cutting motif is placed in various ways in *Tarcama-i Tawarih-i Sharaf Khan*. It is explained in Muqaddima, the marrow of innocent people's cutting head is given to Dahhaq as a medicine.

That's why, two people everyday were killed probably by cutting their heads and these cut heads were fragmented for their marrow.

An event is located under the title of "İkinci Fasl; Hakkârî Hâkimlerinün Beyânındadır". According to this story, many people had been taken captive and their heads were cut off. But the head of their commander was not cut with the respect of his rank. Under the title of "Fasl-ı Evvel, Çemişgezek Hâkimlerinün Beyânındadır" there is a story explained. According to it some people had been taken captive and their heads were cut off.

Under the title of "Bu Fasl; Bâbân Ümerâlarınınun Beyânındadır" there is a story explained in that when Hacı Sheikh praying, he has taken captive and his heads was cut off.

There is a new encountered torture model that has been applied on head under the title of According to this model, the people who had been taken captive, but they hadn't been killed, their head scalps were excoriated.

Turkish Studies

The head-cutting motif was found in the following titles other than these examples:

"Bu Fasl; Bâbân Ümerâlarınun Beyânındadır": Sultan Bayezid was killing Budak Bey.

"Dördinci Şube; Pâzûkî Ümerâlarınun Beyânındadır": Killing Kılıç Bey in a battle and sending his head to Osman Pasha.

"Dördinci Fasl; Küçük Lorr'un Vâlilerinün Beyânındadır": One person was killed for qisas (eye for an eye in İslamic Law). In another case one person's head was cut, and after it was sent to a top manager of the state.

"Üçüncü Vech; Emîr Şeref Bidlis'i Kızıl-baş Elinden Alduğunu Beyân İder": Sending to cutting head to the top managers of state.

"Üçüncü Vech; Emîr Şeref Bidlis'i Kızıl-baş Elinden Alduğunu Beyân İder": Killing of Ulama and sending his cutting head to the Sultan.

"Evvelki Satr; Rojkî Aşiretinün Ahvâlinün Beyânındadır": Many people from Rojki tribe had sacrificed their heads for Bidlis Castle.

Conclusions and Recommendations

Love universe based on much more dreams in ancient Turkish literature.

The examples are located more realistic ground in Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân.

But it was understood that is available the head cutting ground with the terms of material culture when related texts examined in Old Turkish literature. Therefore, here it is possible a direct not indirect relation with such matters as death, being a victim for lover, giving her/his own life for beloved in Diwan poets.

Consequently "head cutting" is located with relationship of lover-beloved in texts of Old Turkish literature. Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân has enough examples about "head cutting" motif. But, body or head haven't got any means for counting such as holy and there is no any different application about them in these examples. Head marrow has been considered with healing aspect in mythological Dahhaq example. So, many people's head had been cut, after all heads were broken for taking their marrow. In an example a war commander captived and his head was not cut for the thought of his honorable position.

Cutting the head and sending it to a top manager of stete comes some meanings such as "loyalty to him, successful completion of duties, positive or negative message, threatening". The other torture and killing form is that while a person alive peeling the skin of this person's head. It is not true to show and to think human killing methods are have relation with just a certain religion and community or a region application. Because today it has transformed to the much more different shapes. Head cutting maybe carried out with some different forms for killing humanity from the earliest ages.

Keywords: Sharaf-nama, Sham'i, beheading, Persian, Classical Turkish literature, Kurds.

Turkish Studies

Giriş

Tarihin çok eski zamanlarından beri “kafa kesme” motifi ile karşılaşılmaktadır. İnsan hayatına son vermenin dünyanın birçok yerinde hâlâ çeşitli yöntemlerle gerçekleştirildiği görülmektedir. “Kafa kesme”, bugün dünyanın gündemine ağırlıklı olarak İslâm dünyasındaki bazı örgüt ya da devletlerin uyguladığı infazlarla gelmektedir. “Kafa kesme” infazının ağırlıklı olarak İslâm coğrafyasında gerçekleşmesi, bazı tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Batı dünyası, bir taraftan bunun tüm Müslümanlara mal edilmemesi gerektiğini konuşurken öte taraftan da aslında bunun İslâm’ın ve Müslümanların temel zihni/akidevi bir yaklaşımı olduğunu düşünmektedir¹.

Cengil ve Aydın (2014), ISIL (İŞİD) ve eylemlerini psikopolitik ve teolojik açıdan değerlendirirken Lentini ve Bakashmar (2007) cihadist olarak değerlendirdikleri grupların gerçekleştirmiş olduğu canlı bomba saldırılarını ve kafa kesme olaylarını biraz da sorgulanan bir teolojik değerlendirmeye tabi tutmuş; bunun güncel savaş ekonomisinin reel stratejik bir hamlesi olduğu üzerinde durmuşlardır. Peki, “kafa kesme” hadiselerine tarihte tesadüf edilmiş midir?

Tarihin Çeşitli Dönemlerinde Kafa Kesme

Kesik başlara ve başsız bedenlere Anadolu ve Yunanistan’daki Neolitik döneme ait yerleşim yerlerinde yapılan kazılarda rastlanmıştır (Talalay, 2004: 139). Özbek (2009), bir çalışmasında Köşk Höyük’te 1985-2008 yılları arasında yapılan kazılarda elde edilen bulguları işlemiştir. Buna göre Geç Neolitik Evreye (günümüzden yaklaşık olarak 7100 yıl önceye) ait biri çocuk olmak üzere on dokuz kafatasına ve dört adet başsız insan gövdesine rastlanmıştır. Kafataslarıyla aynı yapı katlarında başsız gövdeler de ele geçirilmiştir. Bu durum, o dönemin ölü gömme âdetiyle ilişkilendirilmiştir. Ölü önce bir odanın tabanı altına bazen hediyeleriyle ya da kıymetli eşyalarıyla birlikte gömülmede, ceset çürüdükten sonra mezarın baş kısmı açılıp kafatası, alt çene ve ilk iki boyun omuru dikkatle alınmaktadır. Bu kafatasları, kille özenle organlara uygun olarak sıvanmakta, boyanmakta ve ana iskeletten ayrı bir yere yerleştirilmektedir. Buradaki kafataslarında dişlerin bilinçli olarak söküldüğü tespit edilmekle beraber burada yer alan kafataslarına ait gövde kalıntılarında hiçbir bulguya rastlanmamıştır. Bu tarzın önce Anadolu’da olmadığı daha sonra güneyden gelen bir adet olduğu, ancak bunun gelenek olarak değerlendirilebilmesi için verilerin henüz yetersiz olduğu belirtilmiştir. Nitekim Yakın Doğu’da ele geçen bulgular, yukarıda belirtilen uygulamanın geniş bir coğrafyada uygulandığını göstermiştir. Ölüye ve mezara önem vermek, toplumların ölümden sonra da bir hayatın varlığıyla ilgili inançlarıyla ilişkilidir. Bu inanış farklı zaman ve mekânlarda ölü gömme/cenaze rutininin de farklılaşmasını sağlamıştır. Bütün bunlara rağmen Özbek’in kafataslarıyla ilgili birçok soruyu sorup yanıtız bıraktığı görülmüştür. *İşte tam bu noktada bütün bu sorulara bir de “ceza” bağlamında cevap vermeyi de düşünmek gerekir.*

“Kafa”nın önemi eski çağlardan itibaren buna yüklenmiş olan manadan ve işlevleri arasında koklama, konuşma, dinleme, tatma, beslenme gibi işlevlerin yer almasından kaynaklanmaktadır. Bu

¹ Bu hususla ilgili tartışma için şu çalışmalara bakılabilir: Pipes, Daniel. (2013). Explaining the Denial Denying Islam's Role in Terror. *Middle East Quarterly*. Spring. c. 20. S.2. s. 3-12. ; Reeve, Simon. (2001). *Yeni Çakal'lar Remzi Yusuf, Usame Bin Ladin ve Terörizmin Geleceği*. (Çev. Gürol Koca). İstanbul: Everest Yayınları.

durum “kafa”ya ayrı bir kutsallık da katmış olabilir. Çatalhöyük'teki kazılarda bir türbeden elde edilen Neolitik çağa ait bulgulardan böyle bir kutsallığın da olabileceği düşünülebilmektedir².

İlkçağlardan itibaren Yunan, Roma, Mısır, Mezopotamya gibi büyük medeniyet havzalarında bir cezalandırma yöntemi olarak “kafa kesme” uygulamasına rastlanmıştır. Bu olaylar bazen bir inancın, bazen bir isyanın bazen de bir cezaî müeyyidenin tezahürü olarak ortaya çıkmıştır³. Hukuksal kavramlardan olan suç ve ceza, toplumsal düzenin sağlanması ve idame ettirilmesi için ortaya konmuş ve bir toplumdaki başka bir topluma, bir dönemden başka bir zaman dilimine göre farklılıklar arz edebilen kurallar ve uygulamalar bütünüdür. Eğer bir yerde suç varsa buna uygun bir cezanın da tespit edilmiş olması gerekir. Aksi takdirde içtimaî düzensizlikle karşılaşılabilir. Tarih boyunca toplumun genel yaşam serüvenini ciddi manada etkileyen suçlara karşılık olarak ölüm cezası gibi ağır bir ceza verilmiştir. Ölüm cezasının verildiği suçlar arasında zina, hırsızlık, bir insanın canına kast etme, yönetime karşı gelme gibi suçlar zikredilebilir. İktisadî gelişmeler neticesinde ölüm cezasının yerini maddi tazminat, diyet, hapis gibi cezalar almıştır (Bardakoğlu, 1993: 470).

Kafa kesme, özellikle Roma'da olmak üzere Avrupa'da soyluların cezalandırılması için uygulanmıştır. “Asılarak öldürülme” ise halk için uygulanan bir cezalandırma yöntemidir. Bu durum Fransız İhtilâline kadar devam etmiştir. Giyotinin icadı, kafa kesmenin hem ne kadar fazla yapıldığını hem de ceza sisteminde kafa kesmenin yerini ve önemini göstermektedir (Hür, 2014). Giyotin, cezalandırmada seri ve hızlı kesimin de gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir. Giyotinlerin şehrin en büyük meydanlarına kurulması, halkın ibret alması, ürkütülüp korkutulması ve sindirilmesi amacına yöneliktir. Giyotinle kafa kesme, Fransız Devrimi sırasında tiranlığın önemli bir baskı aracı olmuştur (Talalay, 2004: 139).

Bedenden koparılmış kafalar, kesildikten sonra teşhir amacıyla bazen mızrak uçlarına takılması, Avrupalıların kendi sömürge ülkelerinde yapmış oldukları, bölge insanının aşağılanması, ümitsizliğe düşürülmesi için kullanılmıştır. İnfaz edilecek kişilerin çok olması, beraberinde bazı tekniklerin ya da sistemlerin kurulmasını getirmiştir. Bu toplu ve seri kesim aygıtlarından biri de giyotindir. Giyotin, sadece Avrupa'da kullanılmamış Cezayir, Tunus, Vietnam gibi ülkelerde de kullanılmıştır. Fransa'da ise 1977'ye kadar hukuk sisteminde bir infaz aygıtı olarak kullanılmıştır (Hür, 2014). Burada giyotinin bir aşağılama aleti olarak kullanıldığını da düşünmek gerekir.

² Bu türbede bir duvarda bir tarafta büyükbaş hayvan başları yer alırken diğer tarafta duvara işlenmiş olan başsız insan bedenine benzeyen tasvirler yer almaktadır. Burada sağlı sollu olarak akbalar başsız cesede hücum hâlinindedir. Tasvirlerin olduğu duvarın önündeki yerden hafif yükseğe olan kısımda da kafatasları bulunmaktadır (Talalay, 2004: 142). Başka bir figürde de yine benzer bir sahnede türbenin bir iki duvarında akbalar başsız insan cesetlerine saldırmaktadır. Burada yedi tane akbaba, altı tane de insan cesedi tasvir edilmiştir. Ancak kafatasları burada yer almamaktadır (Talalay, 2004: 145).

İnsan başına yüklenmiş olan mistik, kutsal manalarla ilgili olarak ayrıca bakınız: Hill, Erica. (2006). “Moche Skulls in Cross-Cultural Perspective”. Bonogofsky, Michelle. (Ed.). *Skull Collection, Modification and Decoration*. Oxford: Archaeopress.

³ Kafa kesmenin tarihçesi için ayrıca bakınız. Hür, Ayşe. (2014). Kafa Kesmenin Kısa Tarihçesi. <http://www.radikal.com.tr>. Erişim Tarihi: 12 Aralık 2015.

URL-3: Yazar Yok. (2010). Execution By Beheading (Decapitation). <http://www.capitalpunishmentuk.org>. Erişim Tarihi: 21 Nisan 2015.

Çin gibi Konfiçyüs düşüncesinin egemen olduğu ülkelerde kafa kesme aşağılayıcı bir ceza şekli olarak değerlendirilmiş, bunun yerine zehirleme, kurşunlama gibi yöntemler uygulanmıştır.

Roma yasalarında yazılı olarak ölüm cezasından bahsedilmektedir⁴. Her ne kadar İncil’de ölüm cezasından bahsedilmemiş olsa da Hıristiyan ülkelerin büyük bir kısmında bu cezanın uygulandığı görülmüştür. İslâm öncesi Arap toplumunda ölüm cezası, kısas şeklinde öç almak amacıyla uygulanmıştır (Köroğlu, 2011: 309-316)⁵. Ayrıca Eski Türklerde de bir cezalandırma biçimi olarak “kafa kesme”ye rastlamak mümkündür. Bunun yanında Yahudilikte kısasın bir şekli olarak ölüm cezasına rastlanmaktadır⁶.

İslâm ceza hukukunda “had” olarak isimlendirilen cezalardan ölüm cezasının silahlı gasp, yol kesme ve eşkıyalık gibi anarşik suçları işleyenlere verildiği belirtilmektedir. Bu cezalara ayrıca el ve ayakların çapraz kesilmesi ya da sürgün cezasının verilmesi de eklenebilir. (Maide 5 / 33-4). Bundan başka ölüm cezası, “Kısasta sizler için hayat vardır.” (Bakara 2 / 179) itikadına bağlı olarak da gerçekleştirilmektedir. Ayrıca zina edenin evli olması durumunda ve irtidad edenin (dinden dönenin) öldürülmesi de burada zikredilebilir. Hz. Muhammed, bunlardan başka bir hayvanla ya da hemcinsiyle cinsel ilişkiye girenler, Müslümanlar arasında fitne ve fesada yol açanlar, mahremiyle evlenenler, sihirbazlar, suçta ısrar edenler için ölüm cezasını emretmiştir (Bardakoğlu, 1993: 474).

Eski Türk hikâye ve masallarında, Ortadoğu ve Hıristiyan inançlarında gövdesiz hareket edebilen kesik baş motifine rastlanmaktadır⁷. İslâm’dan sonra bu motifin yer aldığı birçok menkıbe ortaya çıkmıştır. Buna göre bir savaş anında ya da zor bir zamanda gövdesinden koparılmış “kesik baş”ların tek başlarına hareket ettikleri ve ortama göre bazı olumlu eylemleri gerçekleştirdikleri görülmüştür. Ayrıca Hz. Hüseyin’in kesilen başını konu edinen metinler de bulunmaktadır (Albayrak, 2002: 308). Bilinmektedir ki, Hz. Hüseyin şehit edildikten sonra onun başını kesenler, âleme ibret, düşmana da ders olsun diye mızrağa takıp halk arasında dolaştırmışlardır.

Osmanlı hukuk sisteminin temel dayanak noktası Kur’ân ve sünnettir. Bu temel ilkedен hareketle ceza hukukunun şer’î ve örfî hukuk kanunlarından oluştuğu görülmektedir. Buna göre sultanın koyduğu kurallar şer’î sınırları aşmamaktadır. Bazen şeklen şer’î ilkelere uyulma çabasının güdüldüğü görülmüştür. Suçlu, İslâm’ın temel kaynaklarında belirlenmiş kısas ya da had cezalarından sürgün, dayak, yüzünü karalamak, öğüt, hapis, saçın tıraş edilmesine kadar birçok cezaya çarptırılabilir (Ercan, 2014: 169-170). Osmanlı döneminde çeşitli zamanlarda kafa kesme vakalarına rastlanmıştır. Buraya bunlardan birkaçı alınmıştır:

⁴ Roma Hukukunda başlangıçta sosyal yapı, “şahsî intikam” fikriyle ayakta tutulmaya çalışılmıştır. On İki Levha Kanunu ise teamülen uygulanan cezaları hafifletilmeye ve maddî tazminatı yerleştirmede önemli rol üstlenmiştir. Vatana ihanet, aile reisini öldürme, büyücülük-sihirbazlık, bazen hırsızlık ölümle cezalandırılmıştır (Bardakoğlu, 1993: 470).

⁵ Hırsızlık yapanın elinin kesilmesi Araplarda yaygın ve eski *değildir*. Bazen yol kesme ve eşkıyalık suçu için idam cezası verilmiştir. Ölüm cezaları genellikle kılıçla infaz edilmiş, bunun yanında mızrakla, ağaca gererek, taşlayarak, ipe boğarak ya da asarak, işkenceyle de öldürmeye rastlanmıştır (Bardakoğlu, 1993: 471-2).

⁶ Yahudilikte Rabbe küfreden, adam öldüren, anne-babasına lanet eden, zina eden, cinsel sapıklık içinde olanın öldürülmesi hükmü Tevrat’ta (Çıkış, Levililer) yer almaktadır (Bardakoğlu, 1993: 470).

⁷ Türk Folklorunda Kesik Baş ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Ocak, Ahmet Yaşar. (1989). *Türk Folklorunda Kesik Baş (Tarih-Folklor İlişkisinden Bir Kesit)*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/20 Fall 2016

1680 yılında bir Yahudi gencinin zina dolayısıyla başı kesilmiştir (Zarinebaf, 2010: 106). Oysaki zina cezasıyla ilgili olarak Mutaf, “Şeriat, bu cinsel suçla ilgili oldukça katı ve spesifik bir düzenleme getirmiştir, ama bu kanunların pratikte uygulanmasını imkânsız derecesinde zorlaştırarak, uygulamayı kamudan özel adalete havale etmiştir (2008: 594).” ifadelerine yer vermiştir. Ayrıca bazen yerel ya da bölgesel yetkililer, imparatorluğun şeriata aykırı olmayan genel emir ve ilkeleri çerçevesinde haydutlar için yargısız olarak idam etme ya da kafa kesme cezalarını uygulamıştır (Zarinebaf, 2010: 154).

Sultan Ahmed III, Feyzullah Efendi ve oğlu için sürgün emri vermişken 1703 yılında isyancılar tarafından ele geçirilen Feyzullah Efendinin kafası kesilmiş, bedeni Edirne sokaklarında gezdirilmiş ve nihayetinde nehre atılmıştır (Zarinebaf, 2010: 54).

Osmanlı İmparatorluğunda kafa kesme şeklindeki bedensel cezalar genellikle isyancılar ve politik rakipler için uygulanmıştır. Bedensel cezalar, Lord Charlemont’un⁸ naklettiğine göre Patrona Halil İsyanından sonraki yirmi yıl içindeki ölüm cezaları hariç ortadan kalkma yönünde bir seyir hâlinedir (Zarinebaf, 2010: 157). Nitekim Patrona Halil İsyanına katılıp taşkınlık yapan Yeniçerilerin akşam namazından sonra cezaevinde ya kafaları kesilmiş ya da bu kişiler boğulmuş ve cesetleri Boğaz’a atılmıştır. Patrona Halil ve takipçilerinin başsız bedenleri diğer muhtemel isyancıların ders almaları için 1730 yılında Sultan Ahmet Çeşmesine bırakılmıştır (Zarinebaf, 2010: 159).

Yılmazçelik bir makalesinde Balkanlardaki XIX. asır Karadağ’ından bahsederken bölgede sosyal olarak aşiret yaşam şartlarıyla ilişkili manevî değerlerin öne çıkmasından bahsetmiş, bu yaşamın “...kan davasını, Karadağ yaşantısının önemli bir parçası hâline getirmiştir. Öyle ki; **kafa kesme** ve **baskın ile birlikte kan davası**, aşiretlerin bu gelenekleri değiştirme konusunda isteksizlikleri nedeniyle, iktidarın merkezileşmesinin önündeki en önemli engeller olmuştur (2013: 6).” ifadeleriyle “kafa kesme” motifine vurgu yapmıştır. Bu ifadeler, yakın dönemde Balkanlardaki bazı bölgelerde yerleşik sosyal hayat düzeninin aşiret kurallarına dayalı olduğunu ve sosyal hayatın belki de gereği olarak kafa kesme motifinin geçerliğini koruduğunu göstermektedir.

Temel insanî değerlerin, karşılıklı beşerî saygının, medenî ilerlemenin daha iyi bir noktaya gelmesi, özellikle medeniyet havzalarında insanın hukukî, edebî, ilmî olarak irtifa kazanması; bir arada yaşama, toplumsal olarak ötekini kabullenme gibi saygın tecrübeleri de beraberinde getirmiş, kaydedilen beşerî tekâmül insan hayatını daha saygın, daha değerli, daha münevver noktaya taşımıştır. Oluşan bu yeni durum, “insan”ın cezalandırılmasını ve özelde idam cezalarını ya da insan öldürmeyi daha sorgulanır hâle getirmiştir. Bugün dünyada ortaya çıkan çeşitli sınıflarla ilgili eşitlik, özgürlük iddialarının, hayvan hakları savunuculuğunun, çevre problemlerinin sürekli gündemde tutulmasını biraz da bu beşerî tekâmül ile ilişkilendirmek gerekmektedir.

⁸ Lord Charlemont, *The Travels of Lord Charlemont in Greece and Turkey, 1749* adlı çalışmasında İstanbul’da gerçekleştirilen bir kafa kesme olayından bahsetmiştir. Buna göre suçlu gözleri bağlı bir şekilde meydana getirilmiş, ona diz çöktürülmüş, cellâdın tek seferlik vuruşuyla kafası bedeninden koparılmış, daha sonra kopan baş bir darağacına asılmıştır. Yazar, bir ay boyunca İstanbul’da kaldığını, sadece bir defa böyle bir olayla karşılaştığını belirtmiştir. Cezası infaz edilen kişinin cinayete suçlanan bir Rum olduğu belirtilmiştir (Zarinebaf, 2010: 229).

İdam cezasının infazı için farklı yöntemler uygulanmaktadır. Bunlar arasında gaz odasına alma, iğne, ipi boğaza geçirerek idam etme, elektrikli sandalye, giyotin, kurşuna dizme, balta ya da kılıçla kafa kesme gibi yöntemler zikredilebilir.

Kafa kesme formuna öncelikle klasik savaşlarda ve eski toplumlarda rastlanırken günümüzde karşılaşılan örnekler, bunun pek de tarihte kalan bir form olmadığını göstermektedir. Bugün dünyanın birçok yerinde “kafa kesme” vakalarıyla karşılaşmak mümkündür⁹. Suudi Arabistan, İran, Kuzey Kore ve Somali’de idamlar halka açık olarak büyük meydanlarda gerçekleştirilmektedir (Giovanni, 2014: 12).

İslâmî referans açısından Kur’ân’da “kafa kesme” motifine “(Savaşta) inkâr edenlerle karşılaştığınız zaman boyunlarını vurun. Nihayet onları çökertip etkisiz hâle getirdiğinizde bağı sıkı bağlayın (sağ kalanlarını esir alın). Artık bundan sonra (esirleri) ya karşılıksız ya da fidye karşılığı salıverin. Savaş sona erinceye kadar hüküm budur. Eğer Allâh dileseydi onlardan oç alırdı. Fakat sizi birbirinizle denemek için böyle yapıyor. Allâh yolunda öldürülenlere gelince, Allâh onların amellerini asla boşa çıkarmayacaktır (Kur’ân: 47/4).” ayetinde rastlanmaktadır. Bu ayete dayanarak Müslüman dünyasının bugün içinde bulunduğu durum savaş hâli olarak değerlendirilmekte ve buna dayanarak düşmanın etkisizleştirilmesi, “kafası kesilerek” sağlanmaktadır.

Kafa kesme ya da insan ömrüne son verme Klasik Türk edebiyatı metinlerinde işlenen konulardan biridir. Savaşta veya barış halinde gerçekleştirilen bu tür eylemlerin çeşitli sebepleri, uygulama şekilleri, aygıtları, yaklaşım biçimleri ve anlayışları vardır. Unutulmamalıdır ki, kafa kesme sadece savaşla ilgili değil, ayrıca ceza hukukunun da önemli bir parçasıdır.

Amaç

İslâm adına yapılmış olan kafa kesmeler, tarihte olduğu gibi yakın zamanda da devam etmektedir. Irak’ta Amerikan, Türk, Kürt, Arap, Mısırlı, Koreli, Bulgar ve İngiliz orijinli insanların özellikle İslâm adına faaliyet gösterdiklerini söyleyen kişilerce kafalarının kesildiği görülmüştür. Kafa kesme görüntülerinin internet gibi araçlarla yayılması toplumsal bir korkuya ve ürküntüye sebep olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, bugün bile dünyanın birçok yerinde çok fazla değişik yöntemle uygulanan insan hayatına son verme yöntemlerinden biri olan “kafa kesme”ye Klasik Türk edebiyatı metinlerinden ve özellikle de Şem’î’nin *Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân* adlı eserinden hareketle incelenmesidir.

⁹ Grek Mitolojisinde kesilmiş kafa hikâyelerine rastlamak mümkündür. Bu dönemde yapılmış olan heykel çalışmalarında kesik başlara rastlanmaktadır. MS. 180 yılına ait *Dionysus and Ariadne* mermer heykelinde yere düşmüş kesik bir baş ve heykelin iki üst köşesinde de birer tane insan başı yer almaktadır (Morford, Lenardon, 1999: 457).

Günlük hayatta bugün karşılaşılabilen baş kesme olaylarından birisi yakın bir zamanda Tayvan’da gerçekleşmiş, sokakta annesiyle yürüyen dört yaşındaki bir kız çocuğu sokaktan geçenlerden biri tarafından başından kesilerek öldürülmüştür (Ap, 2016). Bunun yanında birçok gazetenin ilgili sayfalarında bu ve buna benzer cinayetlere rastlanmaktadır. Öte yandan ISIL tarafından yayınlandığı iddia edilen bazı video ve haberlerde esirlerin başlarının kesilerek infaz edildikleri görülmüştür (Al Jazeera, 2015).

Kapsam

Dîvân edebiyatının birçok ürününde “kafa kesme” ile öğelere rastlamak muhtemeldir. Ancak bütün bu eserlerdeki ilgili unsurlara bu çalışmada yer vermek mümkün değildir. Bu çalışma hazırlanırken özellikle şu şairlerin Dîvânları ya da ilgili bazı eserleri incelenmiştir: Ahî, Bâkî, Cem Sultan, Filibeli Vecdî, Kânî, Lâmi'î, Hamdullah Hamdî, Ravzî, Sehâbî, Sun'î, Şeyhülislâm Yahyâ.

Klasik Türk Edebiyatında Kafa Kesme

Farsça'da kafa kesme motifine işaret eden oldukça fazla ifade bulunmaktadır: *Ser bürden* (kesik baş taşımak, hızlı hızlı gitmek), *ser berîden* (baş kesmek, baş-boyun vurmak) örnekleri (Kantar, 1998: 53), *ser zeden* (baş vurmak, kafa kesmek) (Kantar, 1998: 55), *ser gerâyî* (itaatsizlik, isyan; baş kesmeye niyetlenme) (Kantar, 1998: 111), *ser be-tîg hârîden* (öldürmek, boyun vurmak, baş düşürmek) (Kantar, 1998: 70), *ser perîden* (başı kesilmek, başı uçmak) (Kantar, 1998: 53), *ser reften* (ölmek, başı kesilmek) (Kantar, 1998: 55), *ser girîften* (Kantar, 1998: 56), *ser efşân* (baş kesen, uçuran, düşüren, sallayan, canını feda eden) (Kantar, 1998: 96), *ser efken* (baş uçuran, düşüren kılıç vs) (Kantar, 1998: 96).

Dîvân edebiyatı metinlerinde kafa kesme motifıyla ilgili oldukça fazla örneğe rastlanmak mümkündür:

Aşağıdaki beyitte sevgili birçok kişinin başını kesmektedir. Bunun için “onun bunun başını kesmek” ifadesi kullanılmıştır:

Öykünür dirler leb ü ruhsâruna bâdeyle şem‘

Dil-berâ dök kanım anun bunun başını kes (Lâmi'î, G. 184-5)

“Âşğın diğer bir katledilme biçimi başın örse yatırılıp kesilmesidir. Ravzî'nin başın ecel demircisi tarafından örse yatırılıp kesildikten sonra mızrağa geçirilmesini ifade etmesi, kesilen başların mızrakların ucuna takılmasına işaret etmektedir:

Haddâd-ı ecel başum sindân-ı fenâyâ

Koyup urusar nâ-geh ana mıtraka kiki (Ravzî) (Aydemir, 2009: 34)

Âşğın başını sevgilinin gamze hançeri kestiği gibi bazen de zaman ya da ecel kılıcı bu işi görmektedir. Şiirlerde ele alınan bu öldürme biçimi, en çok sevgiliye benzemeye çalışan ya da ona olan ilgisini belli eden meclis mumunun başının kesilmesi şeklinde kendini göstermektedir.

Sûz-ı ‘ışkı rûşen itmiş gâlibâ bezm içre şem‘

Kim götürüp bir ayag üstinde boynun vurdular (Sehâbî), (Bayak, 1998: 64)

Bahsi ko tâb-ı cemâl ile zebânun kûteh it

Bezm-i şehdür kıl hazer ey şem‘ virmekden seri (Şeyhülislâm Yahyâ), (Kavruk, 2015: 439)

Ecel kılıcı âşğın başını nokta gibi teninden ayırmaktadır:

Nokta-veş ayırsa tenden başumı tîğ-i ecel

Harf-i ‘ışkun mümtenîdür levh-i dilden k’ola hak (Ahî), (Kaçalın, 2015: 30)

Turkish Studies

Aşağıdaki beyitte kafa kesme işleminin hançerle yapıldığına işaret edilmiştir. Bir sonraki beyitte ise hançerle beraber kılıç da kullanılmıştır:

*Cân alup **kafa kesmeği** kesmedi gamzen hançeri*

Kanda âşûb olsa anda bir katil eksük degül (Hamdullah Hamdî) (Özyıldırım, 1999: 49)

*Ey niçe **başlar keser** zulm ile devr-i bî-amân*

Süsen anunçün biline tîg ü hançer bağlamış (Hamdullah Hamdî) (Özyıldırım, 1999: 38)

Başka bir beyitte ise güllerde asılı kalan bülbüller, idam edildikten sonra başları burçlarda teşhir edilen idam mahkûmlarına benzetilmiştir:

Gonceler gülşen hisârında bedendür sanmanız

*Asılı ol burca **kanlu başıdır** bülbüllerün* (Sun'î), (Ercan, 2014: 181)

Dîvân şiiirinde sevgili, âşığına karşı “acımasız, kan dökücü, azap edici, âşığı öldürücü” olarak işlenmiştir ve sevgili, bu olumsuz yönleriyle ön plana çıkarılmıştır. Sevgiliye kavuşmak, onun yakınına varmak, onunla hemhâl olmak mümkün değildir:

Mâni olma gamze-i hûn-hâr görsün kârını

*Âşıkun **yolunda ölmek** ölmemek yeksândur* (Şeyhülislâm Yahyâ), (Kavruk, 2015: 78) mısralarında sevgili “hûn-hâr”dır.

Aşûb u fitendür hatt ü hâlün senün ey mâh

*Ol gamze-i **hûn-rîz** ise bir hışm-ı Hudâdur* (Şeyhülislâm Yahyâ), (Kavruk, 2015: 103). Burada sevgili Allâh'ın bir öfkesi olarak geçmektedir.

Bazen klasik mensur metinlerde de “kafa kesme” motifine yer verilmiştir. Latîfî, Süleymân Çelebi maddesinde dinî bir meseleden/hükümden dolayı Bursa'da Câmî-i Kebîr önünde “...*kassâb ganem zebh ider gibi basup boğazladı, emr-i şer'i icrâ itdi...*(Canım, 2000: 134)” ifadelerini kullanarak bir Arabin bir vaizin kafasını kestiğini ifade etmektedir.

Abdulaziz b. Musa b. Nusayr, Endülüs'ün Sevilla şehrine vali olarak tayin edildikten sonra İspanya'da bağımsız bir devlet kuracağı düşünülerek öldürülmüş, başı Emevi halifesi olan Süleyman'a gönderilmiştir (Will, 2004: 127).

Abdurrahman I. olarak da bilinen Abdurrahman ed-Dahil, 756 yılında Kurtuba'ya emir olmuştur. Emir, Halife el-Mansur'un kendisini öldürtmek üzere gönderdiği komutanı yenmiş, başını da bedeninden ayırarak Mekke'ye göndermiştir (Will, 2004: 128).

Cem Sultan, Sultan Bayezid II'den affını dilediği bir af-nâme kasidesinde baş kesme sahnesini şu şekilde dile getirmiştir:

Tîg-i hışm elde vü boynumda kefen ortada baş

Tâbi'em her ne ki emr eylese fermân-ı kerem (Cem Sultan), (Ersoylu, 1989: 29)” Buna göre cezası infaz edilecek kişiye kefen giydirilmiştir. Suçlu başını ön tarafa gelecek şekilde bir pozisyonla tutmuş, verilecek infaz emrine hazır hâlde beklemektedir.

Aşk yolunda mutluluk baştan vazgeçmektir:

Aşkı yolunda terk-i ser itmekdedür safâ

Yahyâ bu zevki yine başından geçen bilür (Şeyhülislâm Yahyâ), (Kavruk, 2015: 145)

Ebedî mutluluk için can ve serden vazgeçmek gerekir. Aşağıdaki beyitte “dâr” ifadesi, “ser” ile aynı mısradaki zikredilmiştir. Buradan suçlunun “dar” ağacında asılarak idam edilmesi akla gelebilir:

Mülk-i bâkîde na`îm-i câvidânı isteyen

Cân u ser terk eyler ey Yahyâ nedür dâr u diyâr (Şeyhülislâm Yahyâ), (Kavruk, 2015: 160)

Âşığa sevgilinin diyarına varmaması için verilen ceza başının kesilmesidir:

Akıdur cûy-ı sirişkini rakîb-i nâ-kes

Kûyuna ugramasun darsen eger başını kes (Şeyhülislâm Yahyâ), (Kavruk, 2015: 180)

Sevgilinin bakışının “ok”u âşığa ermekte, hançeri de onu kesmektedir. Bu işlem yapılırken hüküm yetkili merciler tarafından verilmektedir:

Peykânı irer cânı keser hançeri bî-bâk

Gûyâ ki biri hâkim u birisi müfettiş (Şeyhülislâm Yahyâ), (Kavruk, 2015: 189)

Sevgilinin kan dökücü hançeri tarafından ortalık savaşı alanına dönmüştür. Nice başlar kesilmiş ve çok kan dökülmüştür:

Nice başlar kesmesün yâ nice kanlar dökmesün

İki yüzlidür dimişler hançer-i hûn-rîzine (Şeyhülislâm Yahyâ), (Kavruk, 2015: 400)

Cezalandırma yöntemlerinden biri de rakibin başına taş atılmasıdır:

Nişân-ı seng-i cevri itse rakîbün kellesin derdüm

Güzel fehm eyledi maksûdımı çak başına urdı (Şeyhülislâm Yahyâ), (Kavruk, 2015: 445)

Kılıç, sürekli düşmanın başını kana bulamaktadır. Bu yüzden halk onlara sürh-serân (Kızılbaşlar) demektedir:

Ser-i a`dâî boyar kana dem-â-dem kılıcuñ

Anlara halk anuñ çün didiler sürh-serân (Bâkî), (Küçük, 1994: 7)

Şair, başını sevgilinin memleketinde çevgan oyunundaki topa benzetmektedir. Sevgili, elindeki çevganla âşığın topa benzeyen yerdeki kesilmiş başına vurmaktadır:

Meger başuñ ser-i kûyında tûp olmak hevâsıdur

Dem-â-dem Bâkiyâ koluñda çevgân olmaga bâ`is (Bâkî), (Küçük, 1994: 85)

Ser-i zülfi ucında `âkıbet ser terkini urdum

Girüp meydâne Bâkî tûpumu çevgâne tapşurdum (Bâkî), (Küçük, 1994: 226)

Turkish Studies

Savaş meydanında şaşkın din düşmanlarının başları, kılıçla kesildikten sonra top gibi yere düşmektedir.

*Tûp idüp **kellelerin** ‘arsada tîguñ dâyim*

Düşmen-i dîni bu üslûba kılur ser-gerdân (Bâkî), (Küçük, 1994: 7)

Şu beyitte binlerce kesilmiş başın top hâline geldiğinden bahsedilmektedir:

Ser-encâm-ı cadû âhir ne hâle irişür dirken

*Hezârân **kelleler tûp** itdi nâ-geh çarh çevgânı (Bâkî), (Küçük, 1994: 26)*

Sevgilinin aşkı uğruna nice başlar feda edilmektedir. Sonraki beyitte ise şair, sevgilinin muhabbeti için “baş”ın değil canların feda edileceğini, aşk erbabı için başı terk etmenin hüner olmadığını ifade etmiştir:

***Başlar** yitürse meclis-i ‘aşkuñda gam degül*

Bezm-i şarâbda nice sâgar şikest olur (Bâkî), (Küçük, 1994: 118)

*Cânlar fedâ mahabbet-i cânâne **ser** degül*

*Erbâb-ı ‘aşka **terk-i ser** itmek hüner degül (Bâkî), (Küçük, 1994: 203)*

Sevgilinin zülfü için nice başlar kesilmiştir. Öte yandan sevgilinin kan dökücü keskin gamzesi kan dökmeye devam etmektedir. Kan dökülürken de baş kesilmektedir:

*Ucından zülfüñüñ çok **baş kesildi***

*Meded ‘ömrüm anı bir pâre **kesdür** (Bâkî), (Küçük, 1994: 155)*

***Başlar kesilür** zülf-i perişânüñ ucından*

Kanlar dökilür gamze-i bürrânüñ ucından (Bâkî), (Küçük, 1994: 232)

Felekteki ay ve güneş sevgilinin aşk şehrinde burç ve bedenlere asılmış kesik başlara benzetilmiştir. Bu durum, çeşitli sebeplerden ötürü “kesik baş”ların kale burçlarına asıldığına işaret etmektedir:

Felekde ay u gün sen şehryârüñ şehri-i ‘aşkıñda

***Kesilmiş başlardur** kim dikildi burc u bârûya (Bâkî), (Küçük, 1994: 276)*

Muhataba itaat etmeyen kişinin gün gelir kellesi yuvarlanır:

Hasm-ı gerden-keş izüñ tozına kıl sun ser-fürû

*Ser-fürû kılmazsa bir gün **kellesi** galtân gelür (Bâkî), (Küçük, 1994: 16)*

Öte yandan bu kesik başların mızrak uçlarına takılarak halka gösterildiği anlaşılmaktadır. Burada âşık, kendi başının sevgilinin mızrağı ucuna takılıp gösterilmesini halk arasında kendisine bir şöret kazandıracığını düşünmektedir.

Ser-i nîzeñe irgüren başını

Cihân halkı içre ser-efrâz olur (Bâkî), (Küçük, 1994: 124)

Âşık, kan dökücü sevgilinin aşkı uğruna başının kesilmesinden razıdır. Hatta bir kesim usulü olarak kesim esnasında sevgilinin bir kasap gibi yüzüne basarak kesim yapmasını talep etmektedir:

Başımı kesdüğine râzıyem ol hûnînüñ

Ayagın bassa yüzüm üstine kassâb gibi (Bâkî), (Küçük, 1994: 297)

Şu beyitte de baş kesiminin âdeta bir kurbanlık hayvanın başını kesmek için kullanılan yöntemlere benzer yöntemlerle yapıldığına işaret edilmiştir:

Bâkiyâ bassa ayağın yüzüme bir kez gelüp

Cân virüp yolında olurdum o dem kurbân-ı yâr (Bâkî), (Kesik, 2012: 1495)

Sevgili bir dava uğruna mücadele etmektedir. Âşığın da bir dava uğruna başını ve canını feda ettiği görülmektedir.

Beni da'vâ-yı katlûñden murâduñ baş u cân ise

Yoluña hey benüm 'ömrüm senüñle kim nizâ' eyler (Bâkî), (Küçük, 1994: 110)

Sevgilinin âşıklarının başlarında yuvalanması bir oyundan ibarettir. Kan dökücü sevgili âşıklarının başlarını kesmektedir:

Yuvalanmak ser-i 'uşşâka bir bâzîcedür Kânî

Keser 'uşşâkınuñ başların ol hûnî yuvalarda (Kânî), (Yazar, 2012: 394)

Şair, düşmanın başının kesilip ayaklar altına alınmasından bahsetmektedir. Bu uygulama da düşmanın küçük düşürülmesi bakımından önemlidir:

Olmaz ey Bâkî-i bî-dil ser-i a'dâ pâ-mâl

Yine sen tab' semendine süvâr olmayıcak (Bâkî), (Küçük, 1994: 179)

Filibeli Vecdî Dîvânî'ndeki şu muamma örneği, baş kesildikten sonra kanın etrafa saçılmasına işaret etmektedir:

Surâhî **başını kes** lâleveş hûmî feşân olsun

Ayagı al ele sâkî müdâm anda nihân olsun (Filibeli Vecdî), (Kavruk; Selçuk, 2009: 204)

Yine aynı eserde geçen bir latifede "...dânişmend: A sultânım, zamânede şâribüñ **başını kesmezler.**" didükde müderris: "Efendüm ahkâm-ı şer'îyyenüñ kangısın dutarlar ki, bunu dahı dutalar?" dimiş." ifadelerine yer verilmiş, böylece baş kesmenin şer'î bir uygulama olduğuna işaret edilmiştir (Kavruk, Selçuk, 2009: 204).

Kalkışım, "Ölüm" Konulu Tarih Kıt'aları adlı çalışmasında (2009: 281) "Bazan haksız yere idamlar yapılmış olabilir." ifadelerini kullanmış ve bunun için Surûrî'den "Mustafa Ağa girüp habse serin kesdi vezîr" örneğini vermiştir. Burada idam cezasının infazı kılıçla başın kesilmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

Turkish Studies

Kafa kesme aygıtları

Sevgili için canını feda edecek kişi çoktur. Onlar âdeta canlarını bu uğurda kurban etmektedir. “Kurban”lık hayvana bu yüzden iyi muamelede bulunmak gerekir. Kesim yapılırken de keskin bir hançer kullanılmalıdır:

Cân virür çokdur ser-i kûyuñda kurbân olmaga

Hâzır it şemşîr-i bürrânûñla bir hançer bile (Bâkî), (Küçük, 1994: 21)

“Şemşîr/kılıç ile baş” arasındaki öldürücü ilişkiden aşağıdaki beyitte olduğu gibi tarihi büyük kahramanlar bile kendilerini kurtaramamıştır:

Şemşîr-i dest-i kahruña Cemşîd baş eger

Na’l-i semend-i ‘azmüñe Dârâ kulak çeker (Bâkî), (Küçük, 1994: 143)

Kılıç, baş kesiminde kullanılan bir alettir. Âşık, sevgiliden gelecek hiçbir cezalandırma karşısında itiraz etmeyeceğini beyan etmektedir:

Ser-i şemşîrûñ ile tograsalar hâme-sıfat

Baş kaldurmaya ‘âşık hat-ı fermânûñdan (Bâkî), (Küçük, 1994: 228)

Diğer bir kesim aygıtı da testeredir:

Agyâra fasl ider seni kat‘ice bil bunı

Desterre-i sitem seni Kânî keser biçer (Kânî), (Yazar, 2012: 294)

Ravzî’nin başın ecel demircisi tarafından örse yatırılıp kesildikten sonra mızrağa geçirilmesini söylemesi kesilen başların mızrakların ucuna takılmasını hatırlatmaktadır.

Haddâd-ı ecel başum sindân-ı fenâya

Koyup urusar nâ-geh ana mitraka kiki (Ravzî) (Aydemir, 2009: 34)

Âşığın başını sevgilinin gamze hançeri kestiği gibi bazen de zaman ya da ecel kılıcı bu işi görmektedir. Şiirlerde ele alınan bu öldürme biçimi, en çok sevgiliye benzemeye çalışan ya da ona olan ilgisini belli eden meclis mumunun başının kesilmesi şeklinde kendini göstermektedir.

*Cân alup **kafa kesmeği** kesmedi gamzen hançeri*

Kanda âşûb olsa anda bir katil eksük degül (Hamdullah Hamdî) (Özyıldırım, 1999: 49)

*Ey niçe **başlar keser** zulm ile devr-i bî-amân*

Süsen anuñün biline tîg ü hançer bağlamış (Hamdullah Hamdî) (Özyıldırım, 1999: 38)

Sûz-ı ‘ışkı rûşen itmiş gâlibâ bezm içre şem‘

Kim götürüp bir ayag üstinde boynın vurdılar (Sehâbî), (Bayak, 1998: 64)

Buraya kadar “kafa kesme”nin çok eski zamanlardan beri sosyal hayattaki karşılığının yanında özellikle bazı Klasik Türk edebiyatı metinlerindeki yeri üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Burada görülmüştür ki, “kafa kesme” oldukça eski bir zamandan beri başvurulan etkisizleştirme ve

cezalandırma yöntemlerinden biridir. Bu yöntemle ilgili olarak çeşitli metinlerde geçen örnekler burada yer verilmeye çalışılmıştır. Akabinde Tevârih-i Şeref Hân'ın Osmanlı Türkçesiyle yapılmış olan bir tercümesinde “kafa kesme” örneklerine yer verilmiştir. Eserin nüshaları ilgili dipnotta tanıtılmıştır.

Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân'da Kafa Kesme ile İlgili Bulgular ve Bunların Analizi

Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân'da¹⁰ “kafa kesme” ile ilgili tespit edilmiş olan örnekler maddeler hâlinde aşağıda verilmiştir:

a. “Mukaddime” başlığında anlatılan mitolojik olayda her gün iki kişinin öldürülmesinden ve öldürülen kişilerin kafa iliğinin Dahhâk'a ilaç olarak sunulmasından bahsedilmiştir. Bunun yanında sonradan “...ol biri adamuñ yerine bir koyun boğazlayup...” ifadesinden kesilenlerden biri yerine her gün bir koyunun boğazlandığı anlaşılmaktadır. Buradan insanların başları kesilerek öldürüldüklerine işaret etmektedir:

Her ne deñli ki, hâzıq hekimler ol ‘illetüñ gidermesinde sa‘y itdiler, hiç-bir fâ‘ide itmedi.
Tâ şeytân ‘aleyhi’l-la‘ne, bir hekim şüretinde anlara zâhir oldı. Dañhâk’a didi ki, senüñ

¹⁰ Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân'ın iki nüshası tespit edilmiştir. Bu nüshalar aşağıda verilmiştir:

a. **TSM Nüshası**, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Revan Kitaplığı, R. 1469'da *Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân* adıyla kaydedilmiştir. Yazar adında Şem'i ismine yer verilmiştir. Eserin müellif hattı olabileceği düşünülmüştür. İstinsah tarihi 1092/1682'dir. Talik hat ile yazılmıştır. Farklı olmakla birlikte genellikle her sayfada 19 satır yer almaktadır. Varak sayısı 87'dir. Ölçüsü 285x195 mm'dir. Miklepli, vişneçürüğü deri ve ciltli olup aharlı kalın kâğıtlıdır. Başlı “Hâzâ Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân; Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm ve bihi nesta'în; Ḥamd-i bî-hadd ve şenâ-yı bî-‘add ol Ḥüdâvend-i vâcibü'l-vücüd ve ...” sonu “*Qıssa-i ḥükkâm-ı Kürdîstân temâm / Pîş ez-în güften niyâzem ve's-selâm. Târiḥ-i Kitâb / Hâtif-i ğaybden ey dil, bu nidâ irdi baña / Sâl-i târiḥine âğâz kıluḫ ḫalma taña / Bir elif-ḫad gelüp imdâduma i'lâm itdi / Söyledüm târiḥini Terceme-i Şem'î aña: Sene 1092.*” şeklindedir.

b. **BL Nüshası**, İngiltere Milli Kütüphanesi (British Library) Türkçe Yazmaları, Or. 18547/1'da *Terceme-i Şeref-nâme* adıyla kaydedilmiştir. Yazar adı Şem'i'dir. Müstensih olarak Şem'i Şem'ullâh Mustafâ Prizrenî (öl. 1009/1601) yazılmıştır. Bu katalog kaydında yer alan müstensih isminin, bu eseri yazan Şem'i olmadığı düşünülmektedir. Prizrenli Şem'i (ö.1529-30) ile Şem'i Mustafa (ö. 1602) farklı kişilerdir. Dolayısıyla burada söz konusu isimlerle ilgili bir karışıklık söz konusudur. Detaylı bilgi için şu kaynaklara bakınız: a) Karavelioğlu, M. A. (2010). Şem'i, Prizrenli. *İslâm Ansiklopedisi*. (c. XXXVIII, 505-506). Ankara: TDV Yayınları; b) Karavelioğlu, M. A. (2005). Klâsik Türk Edebiyatında Şem'i Mahlaslı Şairler ve Prizrenli Şem'i. İstanbul: *İstanbul Üniversitesi. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*. S. 32. s. 65-81.

BL nüshasının istinsah tarihi belli değildir. Hattı nesihtir. Satır sayısı 17, varak sayısı 132'dir. Ölçüleri 203x127 mm'dir. Başlı “Bismillâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm ve bihi nesta'în. Ḥamd-i bî-hadd ve şenâ-yı bî-‘add, ol Ḥüdâvend-i vâcibü'l-vücüd ve yenbû'ü'l-ḫayri ve'l-cüd ḫazretlerine olsun kim, bu mümkinü'l-vücüd olan...” sonu “*Minnet İzid râ ki ber-vefḫ-i murâd / Kerd kilkem ez ser-i dâniş sevâd / Qıssa-i ḥükkâm-ı Kürdîstân temâm / Pîş ez-în güften niyâzem ve's-selâm*” şeklindedir.

Bu nüshanın tarihini tespit edebilmek için şu bilgiler önem arz etmektedir: Nüshanın iç kapağında sayfa başındaki 1241'in altında “*Terceme-i Târiḥ-i Şeref Hân-ı Türkî ve'l-cüz'ü'l-evvelü min-Târiḥi'l-Mes'ûdi*” başlıklarına yer verilmiştir. Birinci başlık *Şeref-nâme Tercümesine* ikinci başlık ise “*Mürücu'z-zeheb*” adlı esere işaret etmektedir. Bu nüshada *Terceme-i Şeref-nâme* kısmında herhangi bir tarihe rastlanmamıştır. *Terceme-i Şeref-nâme*'den sonra “Hâzâ'l-kitâbu el-cüz' el-evvelü min-Mürüci'z-zehebi li'l-Mes'ûdi ‘afiya'llâhu ‘anhu” ifadeleriyle ikinci esere yer verilmiştir. Ardından istinsah hattı ile satın alınma tarihi olarak 6 Receb 1161 (2 Temmuz 1748) tarihine yer verilmiştir. Aynı sayfanın iki yerinde “Hâci Hüseyin Bekr” mührü basılmıştır. Ayrıca Mürücu'z-zeheb'in bitiminden sonra 183a'da “...fî şehri zi'l-ḫicce li-sene işneyn ve sittin ve elfe (Zilhicce 1062)” tarihi yazılmıştır. Burada zikredilen tarih, eldeki bu nüshanın istinsah tarihi olarak düşünülebilir. Ayrıca bu tarihle ilgili farklı ihtimalleri de göz önünde bulundurmak gerekir.

Turkish Studies

derdün ‘ilâci güzel adamuñ başınuñ iligi ile hâşıl olur. İttifâk çünki ol la‘înuñ kavli ile bu fi‘l-i şeni‘a ‘amel eyledi. Muvâfık olup bir def‘a dağı ki, ‘ilâc eylediler, Dağhâk’uñ derdi sâkin olup râhat buldı. Bu kânûn üzre yevmiyye iki mazlûm civâmı **öldirüp başlarınıñ iligini** kendüye ‘ilâc eyler idi ve niçe zamân bu zulm ü sitem-i hâş ile ‘âmuñ mâ-beyninde şâyi‘ idi. Ammâ, ol şahş kim, Dağhâk anı müvekkil itmişdi ki, yevmiyye iki adamı katl idüp iligini Dağhâk’a getüre, ol şahş gâyet ile merhamet şâhibi idi. Bu evzâ‘dan müte‘ellim olduğıçün yevmiyye bir adamı katl idüp ol biri adamuñ yerine bir koyun **boğazlayup** iligini adamuñ iligine katup Dağhâk’a virürdi ve ol biri adam ki, anuñ yerine koyun **boğazlardı**, ol adamı hafiyeten bir hârâbe tağa yollardı ki, ol tağa aşlâ bir kimse uğramazdı (TSM 3b-4a).

b. Mukaddime’de yer alan aşğıdaki ifadeler, aslında direkt olarak kafa kesme ile ilgili değildir. Burada bir dava ya da bir değer uğruna kişinin kendisini feda etmesi, başını vermesi, kendini o davaya adanması söz konusudur. Öte yandan bu kısımda Kürtlerin genel karakteristik özelliklerinden bahsedilmektedir. Bunlardan biri de Kürtlerin velinimetleri uğruna kendilerini feda etmesidir. Bu özellik, Kürtlerden çıkmış olan cengaverlerle beraber zikredilerek cesaret, yiğitlik, korkusuzluk ile ilişkilendirilmiş, bu yüzden onların kendi canlarını ve başlarını korkusuzca feda edecekleri belirtilmiştir:

(...) Ammâ, huşûş-ı dînde ve konağa ikrâm itmekde ve kendü velî-ni‘ meti yolında **baş virmekte** üzerlerine vâcib ü lâzım eylemişlerdi ve zâhirde Kürd lafzı ki, vardur, şecâ‘atden ‘ibâretdür. Zîrâ ki, zamânenüñ nâm-dâr pehlevânları bu tâ‘ifeden peydâ olmuşlar, bu eçden ki, Rüstem-i Zâl ki, Ken‘ân pâdişahuñ saltanatı eyyâmında idi, bu tâ‘ifedendür, çünki bu Rüstem, Sîstân’da toğmuşdur. Rüstem-i Zâl dimekle meşhûrdur. Ammâ, ‘umdetu‘ş-su‘arâ Şeh-nâme şâhibi Firdevsî-i Tûsî rahmetu’llâhi ‘aleyh, aña Rüstem-i Kürd deyü ad viridi ve ‘Acem pâdişâhlarınıñ zamânında Nûşîrevân oğlu Hüzmüz ki, bir nâm-dâr idi ve zamâne pehlevânı Behrâm-ı Çüpîn ki, Türkistân ve Hûrâsân’da neşv ü nemâ bulmuşdı, ol dağı Ekrâd tâ‘ifesindendür ki, Kürd pâdişâhlarınıñ nesebi ki, Gûr pâdişâhları aña irişür ve Gurgîn Mîlâd ki, şecâ‘at ile meşhûr ve ma‘rûfdur, bu dağı Kürd kabîlesindendür ve hâlâ dört biñ (4.000) yıla qarîbdür ki, anuñ evlâd u etbâ‘ı ol diyâruñ hükümetini istiklâlen eylemişlerdür ki, aşlen ol diyâruñ hükümetinde tebdîl ü tağyîr olmamışdur, huṭbe ve sikke şâhibleridür ve ‘Acem diyârınıñ şevket şâhibi olan pâdişâhları cüz‘î pîşkeş ile bunlardan râzı ve mütesellî olmuşlar ve Mevlânâ Muḥammed Tâce‘d-dîn el-Kürdî ki, Orhân zamânında Bûrsâ Medresesine müderris olmuşdı, ‘âkıbet, Orhân’a vezîr oldı (TSM 4b).

c. “Dördinci Faslı; Küçük Lorr’un Vâlîlerinin Beyânındadır” başlığında geçen bir hadise çerçevesinde Emir Seyfeddin Rüstem’in okla vurulduktan sonra başının kesildiğine işaret edilmiştir. Buna gerekçe olarak maktûlün kisasının uygulanması ya da intikamının alınması gösterilmiştir:

(...) Anuñ kavmi dağı anuñ ‘aḫabince **baş koyup** gitdiler, kaçan kim, Külâh Tağından bir miqdâr yukarı çıkdı, ol şahş ki, anuñla yoldaş idi, düşmânlar ile ittifâk idüp Seyfe‘d-dîn Rüstem’i kılıç ile çalup ayakdan düşürdi. Qardaşı Şerefe‘d-dîn dağı bir oḫ atup kendüye urdı. Şoñra Seyfe‘d-dîn ile yoldaş olan Emir ‘Alî ibni Bedr, babasınıñ kışasını almak için Seyfe‘d-dîn’uñ **başını kesdi**, Şerefe‘d-dîn Ebû-bekr ki, Nûre‘d-dîn Muḥammed’uñ

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/20 Fall 2016

oğlıdır, çünkü Külâh Tağında kardeşini öldürüp kavminün katına geldi, Bedr'ün menkûhesi ki, Hüsâme'd-dîn'ün vâlidesidir, erinün kışâşı ile bir kâse zehirli şerbet Şerefe'd-dîn Ebû-bekr'e içürüp anı haste eyledi. Şoñra mizâcı bir cüz'î yahşı olup şikâra gitdi (TSM 10a).

d. “Dördüncü Faslı; Küçük Lorr'un Vâlîlerinin Beyânındadır” başlığında Hüsameddin Halil'in savaşta yenilmesi, öldürülmesi ve başı Süleyman Şah'ın katına çıkarılırken cesedinin de yakılması şu ifadelerle işlenmiştir:

... Evvel Süleymân Şâh'ün 'askeri şındı, ammâ Süleymân Şâh sâbit olup yerinden hareket itmedi; tâ kim, anuñ kaçmış 'askeri geri dönüp bir dağı ceng itmege turdılar ve bu tarafda Hüsâme'd-dîn Hâlîl dağı talâka yemîn itmişdi ki, ol döğüşden yüz döndürmeye; tâ kim, haşmına zafer bula yâhûd öle ve anuñ düşmenleri dağı **anı ortaya alup katl itdiler ve başını** Süleymân Şâh'ün katına götürüp cüşsesini yandurdılar ve Süleymân Şâh didi kim, ager anı benüm yanuma diri getüre idiler ben anı öldürmeyüp emân virürdüm... (TSM 10b)

e. “İkinci Faslı; Hakkârî Hâkimlerinin Beyânındadır” başlığında geçen kafa kesme motifi şu şekilde anlatılmaktadır: Öncelikle Zeynel Bey'e Osmanlı sultanı eyaletin hükümetini vermiştir. Zeynel Bey ailesini getirmek üzere yola çıkar. Cezire hakimi Bedir, Hakkari taifesiyile arasındaki düşmanlık sebebiyle Zeynel Bey'in ardına adam gönderir. Gelen kişilerle Zeynel Bey ve yoldaşları savaşır, sonunda mağlup olurlar. Yoldaşların kafası kesilir, Zeynel Bey'in ise kesilmez. Diğer başlar toplanır, Bedir Bey'e sunulur. Bedir Bey, Zeynel Bey'in başının nerede olduğunu sorar. Buna “...*anuñ begligine ri'âyet idüp anuñ başını teninden ayırmadık*...” cevabı verilir. Bu durum, kafa kesmenin küçük düşürücü bir algıyı da içerdiğine işaret etmektedir. Buradan beyliğine hürmeten Zeynel Bey'in başının kesilmediği, olayın devamında ise Zeynel Bey'in ölmediği, yaralandığı anlaşılmaktadır. Bu olay metinde şu ifadelerle yer almaktadır:

(...) Hakkârî eyâletinin hükümeti, pâdişahuñ himmet-i 'âliyelerinden saña ihsân olur. Zeynel Beg dağı bu sözi kabûl idüp kendü ehl ü 'ıyâlini getürmege Hakkârî vilâyetine teveccüh eyledi. Yolda Bohtî vilâyetine uğramak vâkı' oldu. Cezîre hâkimi Bedr'ün kadîmî 'adâvet vâsıtasıyla ki, Hakkârî tã'ifesiyle var idi ve bir dağı Seyyid Muhammed Beg'ün dostlığına binâ'en ki, Seyyid Muhammed Beg'e minnet eyleye ki, senüñ düşmenüñi katl eyledüm. Bu vâsıta ile Bohtî pehlevânlarından birkaç nefere silâh kuşadup Zeynel Beg'ün yolına gönderdi. Bir zamân ceng itdükden soñra Bohtî cemâ'ati, Zeynel Beg'i ve yoldaşlarını toprağa şalup helâk eylediler ve yoldaşlarının **başlarını kesdiler** ve Zeynel Beg'e ri'âyet idüp **başını kesmediler, yerinde koyup sâ'ir kesilen başları** Bedr Beg'ün nazarına iletdiler. Çünkü, Zeynel Beg'ün başını anlaruñ içinde görmedi, anuñ ahvâlinde su'âl eyledi. Bunlar didiler ki, anı oğ u mızrâk ile yaralayup anda cân virdi ve **anuñ begligine ri'âyet idüp anuñ başını teninden ayırmadık**. Kaçan kim, bu söz Cezîre'de şâyi' oldu, Bedr Beg'ün haremine irişdi, Bedr Beg'ün hâtunı Bedr Beg'den iltimâs itdi ki, Zeynel Beg'ün cesedini şehre getüre, şer'-i şerîf mücibince kendüye techîz ü tekfîn idüp defn eyleyeler. Bedr Beg dağı rızâ virüp hâtun kendü hizmetkârlarından birkaç nefer yolladı kim, anuñ na'sını getüreler. Bunlar dağı 'acele ile varup ol maqtûllere irişdiler, gördiler kim, Zeynel Beg'de hayât eşeri vardır.

Turkish Studies

Anı yarım cāni ile Cezîre'ye getürdiler. Çünkü, hātūn istimā' eyledi ki, anda hayāt baqiyyesi vardır, aña cerrāh ta'yin eyledi. Anuñ cerāhatlarına devā idüp ve sâ'ir mā-yuhtāc ki, ol hasteye lāzım idi, kendü tarafından aña gönderürdi. Egerçi, Bedr Beg anı katl itmekde çok cehd eyledi, ammā hātūn aña naşīhat itmekle anuñ ğazabınuñ āteşini söndürdi...(TSM 19b-20a)

f. "İkinci Şube; Gûrgil Hâkimlerinün Beyânındadır" başlığında yer alan aşağıdaki ifadeler "baş"la ilgili bir cezalandırma yönteminden bahsetmektedir. Buna göre Bohtı tائفesinden Mir İbrahim, Kızılbaş ordusuyla savaşmış, bu savaşta Mir ölmüş, kardeşi ve elli altı kişi de esir alınarak Şah Tahmasb'ın huzuruna çıkarılmıştır. Burada derhâl emir verilmiş, esirlerin diri diri başlarının derileri soyularak infazı gerçekleştirilmiştir:

...Şöyle taḥkīk eylediler kim, Şāh Ṭahmāsb ile 'ahd idüp ḳal'ayı aña teslīm ideler. Ammā, Emīr İbrāhīm ve Bohtı cemā'ati ki, anlara yoldaş idiler, bu şulḥa rāzı oldılar. Āhirü'l-emr, ḳal'a ḥalkı Şāh Ṭahmāsb ile sözünü bir itdiler kim, gice yarısında altı yüz (600) nefer miḳdārı Kızıl-başı ḳal'a içine getürdiler ve 'ala's-şabāḥ, Kızıl-baş ile bile Bohtı ṭā'ifesiyle ceng idüp Mīr İbrāhīm ol cengde pençe-i taḳdīre esīr olup katl oldı ve ḳardaşı oğlu mecrūḥ olup elli altı (56) nefer ile giriftār olup Şāh Ṭahmāsb'ın nazarına geldi. Hemān ol sâ'at fermān eyledi ki, eylece diri olup **başlarından derisini soyalar**. Soñra derilerini şoyup ol meşāḳḳat ile cān virdiler... (TSM 30a)

g. "Beşinci Faslı; Hasan-keyf Hakimlerün Beyânındadır" başlığında düşmanın kılıçtan geçirilmesi, kanının dökülmesi, başlarının kesilmesinden vazgeçildiği vurgulanmıştır. Burada savaşta veya savaş sonrasında gerçekleşmesi muhtemel olan düşmanın topyekün öldürülmesine işaret edilmiştir:

...Ol ṭā'ifenuñ üzerine yılğar eyledi ve anlar daḥı itā'at ḳademi ile ilerü gelüp ḳal'ayı teslīm itmege va'de eylediler. Melik Ḥalīl daḥı **anlaruñ başınuñ ḳanıdan** geçdi. Becnevī Hüseyin Beg ile şulḥ eyledi... (TSM 32a)

h. "Faslı-ı Evvel, Çemişgezek Hâkimlerinün Beyânındadır" başlığında kafa kesme bir savaş esnasında gerçekleşmiştir. Buna göre iki ordu karşılaşmış, Ali Halife'nin kafası bedeninden ayrılmış, akabinde Pir Hüseyin de hükümet tahtına oturmuştur:

Nūr 'Alī Ḥalīfe daḥı aña istiḳbāl idüp Tākiz-nām mevzi'de iki fırḳa birbirine rāst oldılar. Ceng idüp Kızıl-baş 'askeri şındı. Hemān ol vaḳt 'Alī Ḥalīfe'nüñ **gerdenini teninden ayırdılar**. Soñra Pīr Hüseyin Beg hükümet tahtında oturup otuz yıl hükümet eyledi (TSM 34a).

ı. "İkinci Şube; Palu Hâkimlerinün Beyânındadır" başlığında verilen tarih manzumesinden feleğin bir servi boylu sevgili uğruna başını verdiği bahsedilmiştir:

*"Felek bir serv-ḳadde **ser virüp** çıḳdı didüm tāriḥ*

'Aceb ḳaşr-ı hevāyīdür nümāyān bunda her me'vā (1092) (TSM 42a)"

i. "Bu Faslı; Bâbân Ümerâlarınun Beyânındadır" başlığında bir av esnasında Hacı Şeyh, birkaç asker ile namaz kılariken şiddetli bir kasırgaya benzetilen Kürtler tarafından başı kesilerek kardeşi ve askerleriyle beraber öldürülmüştür:

Turkish Studies

Hâcî Şeyh dağı sultânun âsitânesine revâne olup kaçan ki, Merg[e] Nâhiyesine yetişdi, ol nâhiyenün ahâlîsi anı def itmekde ittifağ idüp şikâr vaktinde huşuşan ol vakt ki, birkaç nefer ile nemâza meşgûl olmuşdı, dîv şıfatlı Kürdler bād-ı şarşar gibi âb-dâr kılıçlar ile anuñ üzerine gelüp **gerdenini teninden ayırdılar** ve anuñ karındaşı Emîn dağı ol ma' rekede katl olındı ve anuñ iki oğı kaldı: Budâğ ve Şarım ve kaçan ki, bu ahvâl Bağdâd'da pâdişahuñ sem' ine irişdi, pâdişahuñ ' inâyet-i bi-nihâyetinden Bâbân eyaleti Hâcî Şeyh'ün oğı Budâğ Beg'e erzânî oldı (TSM 57a).

j. "Bu Faslı; Bâbân Ümerâlarınun Beyânındadır" başlığında Osmanlı sultanı tarafından hissesi başkasına devredilen Budak Bey, Osmanlı şehzadeleri arasındaki taht anlaşmazlığı sırasında Sultan Bayezid'in tarafını tutmuş ve destek olmak için Kütahya'ya kadar gitmiştir. Osmanlı sultanı, Sultan Bayezid'e bu hareketinden dolayı Budak Bey'i öldürmesini emretmiş, Bayezid de Budak Bey'i öldürmüş ve başını da sultana göndermiştir. Metinde olay şu şekilde anlatılmıştır:

...Pâdişâh dağı ' İmâdiyye beginün iltimâsını qabûl idüp ' Ayn-tâb Sancagını Bâbân vilâyetinün muqâbelesinde aña ihşân eyledi ve Budâğ Beg'ün hişşesini Lülî adlı bir şahşa muqarrer eyledi ve ol vakt ki, Konya'da şeh-zâdelerün mâ-beyninde nizâ' vâki' oldı, Budâğ Beg, Sultân Bâyezîd'ün tarafını tutup Kütahya'ya revâne oldı ve Sultân Bâyezîd'e fermân olındı ki, Budâğ Beg'i katl eyleye ki, pâdişâh dağı anuñ günâhını ' afv eyleye. Sultân Bâyezîd dağı emr-i hâkânîye imtişâlen Budâğ Beg'i **katl eyledi. Anuñ başını** dergâh-ı Süleymânî'ye irsâl eyledi ve Bâbân vilâyeti hâkimsiz qalup pâdişâha hâş oldı (TSM 57b).

k. "Evvelki Satr; Rojki Aşiretinün Ahvâlinün Beyânındadır" başlığında Bidlis Kalesinin taşları sayısınca Rojki aşiretinden birçok kişinin bu kaleyi almak ya da korumak için kendi başını feda ettiğinin Kürtler arasında meşhur bir söz olduğuna işaret edilmiştir. Buna göre söz konusu kaleyi korumak ya da almak için Kürtler canla başla mücadele etmekte, savaşmakta ve başını feda etmekten çekinmemektedir:

...Her vakt ki, hâkimlerine bir şu' übet irişe bir dakîka hizmetini fevt itmeyüp **yolında cân ve baş ile oynarlar** ve her vakt ki, Bidlîs vilâyeti anlarun taşarrufından gidüp hâkimleri ma' zül olurdu, kendülerinün hüsn-i tedbîri ile gayrı kimselerden imdâd istemeyüp Allâh te' âlâya tevekül idüp kendü vilâyetini taht-ı taşarrufına götürürlerdi ve Ekrâd mâ-beynlerinde meşhûrdur ki, Bidlîs Qal' asınınun taşlarınınun ' adedince Rôjkî ' Aşiretinün her bir taşun üzerine **birer baş gitmişdür** ve her kaçan ki, şevket şahîbi olan pâdişâhlarınun Kürdistân'ı teşhîr itmege irâdeleri olsa tahkîkdür ki, evvel Bidlîs hâkimleri ve Rôjkî ' Aşireti ile nizâ' iderler (TSM 69a-b).

l. "Üçüncü Vech; Emîr Şeref Bidlîs'i Kızıl-baş Elinden Alduğın Beyân İder" başlığı altında geçen ifadelerde Ulâme'nin katledilmesi ve başının kesilerek başkente gönderilmesine değinilmiştir:

(...) Gelen adamlar ' avdet idüp Emîr Şeref dağı ol gicede kendü mu' temed ağalarından ba' zısını taleb eyledi. Her birisi bir söz söyledi. Ahîrû'l-emr, Emîr Şeref didi ki, tahkîk budur ki, bu adamı bu vaz' ve üslûb ile pâdişahuñ dergâhına göndermek fağîrlere ile düşmenlige bâ' iş olur, işlâhı oldur ki, üç yüz dört yüz (300-400) kâr-dîde igitleri yol üzerine gönderüp andan sonra Ulâme'ye ruşat virüp kaçan ki, bir mesâfe yer gitti,

Turkish Studies

āvāze şalalum ki, Ulāme firār eyledi ve ba‘zı adamları anlaruñ ‘ağabince gönderüp tā kim, Ulāme’yi birkaç nefer ağalar ile bile **katlı eyleyeler ve anuñ başını āsitāne-i sa‘ ādete gönderelüm**, tā kim, ‘ālem bu müfsidüñ şerrinden ħalāş ola. Yoğsa diri gönderilür ise peşimānlıqdan ġayrı bir şey’ ħāşıl olmaz. Ba‘zıları bu fikri mağbūl tutup rızā virdiler ve ba‘zıları inkār idüp didiler ki, bizüm ‘askerimüzüñ içinde ġarīb ümerālar ve dergāh çāvūşları vardır. Şāyed bu rāz ifşā olup çok fesād olur, ve’l-ħāşıl, Ulāme’yi ile ħv’arlığ ile Bidlīs’e getürdiler, anuñcün sefer esbābı müheyyā idüp i‘zāz ü ikrām ile dergāh-ı Süleymāniye revāne eylediler (TSM 79a).

m. “Dördinci Şube; Pāzūkî Ümerālarınun Beyānındadır” başlığında kafa kesme örneğine rastlanmaktadır. Burada da düşman orduları arasında bir savaş meydana gelmiş, Kılıç Bey öldürülmüş ve başı, bedeninden ayrılarak Osman Paşa’ya sunulmuştur:

...Toğmağ Ĥān ve ‘Alī-ğulı Ĥān ve Kılıç Beg ve Esmā Ĥān Şāmlu ve Kızıl-başuñ sâ’ir a‘yānları Āyine-nām mağalde Çağāl-zāde Sinān Paşa’ya rāst oldı ki, İslām ‘askerinüñ piş-revi idi, iki taraftan dağı ceng vāki‘ oldı. Ol ma‘reke de Kılıç Beg deryā-yı memāta ġark olup Şāh-ğulı’nuñ oğlı Ĥurçi Beg, **anuñ başını teninden kesüp** ‘Osmān Paşa’nuñ nazarına getürdi ve anuñ İmām-ğulı Beg bir oğlı ġalup zamān-ı evā’ilde Kızıl-baş ümerālarınuñ mülāzemetini ihtiyār itmişdi. Şoñra Şāh ‘Abbās, anuñ ri‘āyeti ħağğında sa’y eyledi ve anlaruñ bir bölüğü dağı Dünbülī ümerālarınuñ ittifağı ile Nağçivān’dan ġalkup pādişāhuñ āsitānesine geldiler ve ol cemā‘atüñ begligi Ferħād Paşa tarafından Oğçı-oğlı İbrāhīm Beg’e müfavvağ olup iki yıldan şoñra ma‘zül oldı... (TSM 64a)

n. “Üçinci Vech; Emīr Şeref Bidlīs’i Kızıl-baş Elinden Alduğını Beyān İder” başlığında geçen ifadelerde başın kesilmesi talebi dile getirilmektedir:

Bu üslub ile dergāh-ı pādişāhiye bizüm aĥvālimüze münāsib ve sizüñ devletiñüze lāyık degildir. Gitmek yā benüm **başumı ve yoldaşlaruñ başların kesüp** āsitāne-i devlete irsāl eyle yāğūd bize icāzet vir kim, Vān’a ‘avdet idüp ‘āşī olan cemā‘atüñ ħağğından geleyüm ve andan şoñra kendü ehl ü ‘ıyāl ü emvālümü alup iğmi’nān-ı ħāğır için pādişāhuñ āsitānesine teveccüh eyleyelüm ki, derece-i i‘tibāra sebep olup şağīr ü kebīre ri‘āyet olına. Emīr Şeref dağı çok fikr itdükden şoñra buyurdı ki, Resül-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem ħāzretlerinüñ işāret-i şerīfi mücibince ki, buyurmuşdur; **ve şāvirhum fi’l-emri** āyet-i kerīmenüñ mazmūnına ‘amel eylemek vācib ü lāzımdur. Biz dağı aña imtişālen bu bābda ümerā vü a‘yān ile müşāvere idüp Ulāme Sulţān’uñ ħāline muvāfiğ bir cevāb... (TSM 78b)

Sonuç

Çeşitli sebeplerden ötürü insan kafasının kesilmesine eski çağlardan beri rastlanmaktadır. Bunun sebepleri arasında toplumun sosyal yapısının ve geleceğinin tehlikeye girmesinden düşman ordularının karşılıklı olarak savaşması esnasında düşmanın etkisizleştirilmesine kadar birçok sebep zikredilebilir. Dīvān edebiyatında da kafanın kesilmesine, mızrağā takılmasına, burç ve bedenlere asılmasına, şehrin ana meydanlarında teşhir edilmesine, savaşlarda yenilen komutanların başlarının kesilerek devletin daha üst yöneticilerine gönderilmesine rastlanmaktadır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/20 Fall 2016

Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân'da kafa kesme motifi çeşitli vesilelerle geçmektedir. Mukaddime kısmındaki mitolojik hikâyede masum insanların kesilen kafalarının iliği Dahhâk'a ilaç olarak sunulmaktadır. Buna göre her gün iki kişi muhtemelen başları kesilerek öldürülmekte ve bu kesilmiş kafalar ilik için parçalanmaktadır. Ayrıca Mukaddime kısmında yer alan başka bir ifadeye göre Kürtlerin kendi yöneticileri uğruna başlarını feda etmelerinden bahsedilmektedir. Devamında verilen örnekler, Kürtlerin bağlı oldukları kavimlere sadakatlerine işaret etmektedir.

“İkinci Fasl; Hakkârî Hâkimlerinün Beyânındadır” başlığında yer alan bir hadisede ele geçirilen birçok kişinin başı kesilmiştir. Ancak onlara komuta eden kişinin makamına hürmet edilerek başı kesilmemiştir. “Fasl-ı Evvel, Çemişgezek Hâkimlerinün Beyânındadır” başlığında da ele geçirilen kişilerin kafaları kesilmiştir. “Bu Fasl; Bâbân Ümerâlarının Beyânındadır” başlığında anlatılan olayda Hacı Şeyh, namaz kılarken ele geçirilip öldürülmüş ve başı kesilmiştir.

“İkinci Şube; Gûrgûl Hâkimlerinün Beyânındadır” başlığında başa uygulanan yeni bir işkence modeliyle karşılaşılmıştır. Buna göre ele geçirilenler öldürülmemiş, kafa derileri soyulmuştur.

“Bu Fasl; Bâbân Ümerâlarının Beyânındadır” başlığında Osmanlı sultanı, taht anlaşmazlığı esnasında Şehzade Bayezid'in tarafında yer alıp ona destek vermiş olan Budak Bey'in öldürülmesini emretmiştir. Bunun üzerine Şehzade Bayezid, Budak Bey'i öldürmüş, kafasını sultana göndermiş, böylece sultana sadakatini ispatlamıştır. “Dördüncü Şube; Pâzûkî Ümerâlarının Beyânındadır” başlığında iki ordunun savaşmasından sonra taraflardan birinde yer alan Kılıç Bey'in öldürülmesi ve başının kesilerek Osman Paşa'ya gönderilmesinden bahsedilmiştir. “Dördüncü Fasl; Küçük Lorr'un Vâlîlerinün Beyânındadır” başlığında kısas amacıyla rakibin öldürüldükten sonra başının kesildiğini ifade etmektedir. Bu başlıkta yer alan başka bir hadisede de düşmanlardan birinin kafası kesilmiş ve bir üst yöneticiye gönderilmiştir. “Üçüncü Vech; Emîr Şeref Bidlîs'i Kızıl-baş Elinden Alduğın Beyân İder” başlığında Ulâme Sultan, Emîr Şeref'e kendisinin ve arkadaşlarının başının kesilerek sultana gönderilmesini talep etmektedir. “Üçüncü Vech; Emîr Şeref Bidlîs'i Kızıl-baş Elinden Alduğın Beyân İder” başlığında Ulâme adlı bir müfsidin planlı bir şekilde öldürülüp başının sultana gönderilmesi anlatılmıştır.

“Evvelki Satr; Rojkî Aşîretinün Ahvâlinün Beyânındadır” başlığında Rojkî aşiretinden Bidlis Kalesinin taşları sayısı kadar insanın başını bu kaleyi ele geçirmek için feda ettiğinden bahsedilmiştir.

Eski Türk edebiyatındaki aşk evreni açısından bakıldığında Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân'daki örneklerin daha gerçekçi bir zeminde seyrettiği görülmüştür. Ancak maddi kültür açısından ilgili metinler incelendiğinde kafanın bedenden koparılmasıyla ilgili bir zeminin Eski Türk edebiyatında mevcut olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla burada Divan şairlerindeki ölüm, kurban olma, aşğın can vermesi, sevgilinin can alması gibi hususlar ile doğrudan değil dolaylı bir ilgi söz konusudur.

Sonuç olarak Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân'da yer alan “kafa kesme” örneklerinde beden in ya da kafanın kutsal sayılarak farklı bir muameleye tabi tutulması söz konusu değildir. Mitolojik Dahhâk örneğinde kafa iliğinin şifa olacağı düşünülmüş, bu yüzden birçok insanın kafası kesilmiş, iliğin alınması için de kafa parçalanmıştır. Bir örnekte bir savaş komutanının pozisyonu muhterem

Turkish Studies

add edilerek kafası kesilmemiştir. Kafanın kesilerek bir üst yöneticiye gönderilmesi, “bir üst yöneticiye sadakat, görevin başarıyla tamamlanması, olumlu ya da olumsuz mesaj, tehdit” manalarına gelmektedir. Kişi canlı iken kafa derisinin soyulması ve böylece öldürülmesi, uygulanagelen bir işkence ve öldürme şeklidir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, N. (2002). Kesik Baş Destanı. *İslâm Ansiklopedisi*. (c. XXV, 308-9). Ankara: TDV Yayınları.
- Amîd, H. (1387). *Ferheng-i Amîd*. Tahran-İran: Müesses-e-i İntişârât-ı Emîr Kebîr.
- Ap, T. (2016). *4-Year-Old Girl Beheaded in Taiwan Knife Attack*. CNN. <http://edition.cnn.com>. Erişim Tarihi: 13 Nisan 2016.
- Aydemir, Y. (2009). *Ravzî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. 3192. Kültür Eserleri. 443. (www.kulturturizm.gov.tr).
- Bardakoğlu, A. (1993). Ceza (Fıkıh). *İslâm Ansiklopedisi*. (c. XII, 470-478). Ankara: TDV Yayınları.
- Battal, A. (1997). *İbni-Mühennâ Lûgati*. Ankara: TDK Yayınları.
- Bayak, C (Haz.). (1998). *Hüsâmü'd-dîn bin Hüseyin Sehâbî Dîvânı*. Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>. Erişim Tarihi 06.05.2016.
- Burmaoğlu, H. B. (1983). *Lâmi'î Çelebi Divanı (Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkitli Metni)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Canım, R. (2000). *Latîfî: Tezkiretü'ş-şu'arâ ve Tabsiratü'n-nuzamâ (İnceleme-Metin)*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Cengil, M; Aydın, Ali Rıza. (2014). İŞİD (Irak Şam İslâm Devleti): Psikopolitik ve Teolojik Bir Değerlendirme. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. S. 6. s. 51-63.
- Devellioğlu, F. (2006). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. (26. Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dilçin, C. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ercan, Ö. (2014). Divan Şiirini Hukukî Bakış Açısı ile Değerlendirmek: Suç ve Ceza. *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Yıl: 15, Sayı: 26, 2014/1. S. 17. s. 167-199.
- Ersoylu, İ. H. (1989). *Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı*. Ankara: TDK Yayınları.
- Hill, E. (2006). “Moche Skulls in Cross-Cultural Perspective”. Bonogofsky, Michelle. (Ed.). *Skull Collection, Modification and Decoration*. Oxford: Archaeopress.
- Hür, A. (2014). Kafa Kesmenin Kısa Tarihçesi. <http://www.radikal.com.tr>. Erişim Tarihi: 12 Aralık 2015.
- Janine, D. G. (2014). “Chop Chop Square”. *Newsweek*. 24 Ekim. s. 12-18.
- Kaçalin, M. S. (Haz.). (2015). *Âhî (1476-1517): Dîvân*. Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>. Erişim Tarihi: 06.05.2016.
- Kalkışım, M., (2009). “Ölüm” Konulu Tarih Kit’aları, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 4/6 Fall 2009, p. 275-290, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.8820, ANKARA-TURKEY.

- Kanar, M. (1998). Farsçada "Ser" Kelimesi. *Şarkiyat Mecmuası*. c. VIII. s. 47-130.
- Karavelioğlu, M. A. (2005). Klâsik Türk Edebiyatında Şem'î Mahlaslı Şairler ve Prizrenli Şem'î. İstanbul: *İstanbul Üniversitesi. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*. S. 32. s. 65-81.
- Karavelioğlu, M. A. (2010). Şem'î, Prizrenli. *İslâm Ansiklopedisi*. (c. XXXVIII, 505-506). Ankara: TDV Yayınları.
- Kavruk, H; Selçuk, B. (Haz.). (2009). *Filibeli Vecdî Dîvânı*. Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>. Erişim Tarihi: 16.11.2016.
- Kavruk, H. (Haz.). (2015). *Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı*. Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>. Erişim Tarihi: 06.05.2016.
- Kesik, B., (2012). Bir Yazmadan Hareketle Bâkî'nin Yayımlanmamış Şiirleri, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 7/1 Winter 2012, p. 1489-1500, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.3050, Samsun-Turkey.
- Koroğlu, M. (2011). Hukuk Tarihi Açısından Ölüm Cezası ve İnfaz Şekilleri. Erzurum: *Atatürk Üniversitesi. İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*. S. 17. s. 309-322.
- Küçük, S. (1994). *Bâkî Dîvânı*. Ankara: TDK Yayınları.
- Lentini, P; Bakashmar, Muhammad. (2007). Jihadist Beheading: A Convergence of Technology, Theology, and Teleology? *Studies in Conflict & Terrorism*. S. 30. s. 303-325.
- Mutaf, A., (2008). Osmanlı'da Recm Cezası, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 3/4 Summer 2008, p. 573-597, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.381, Erzincan-Turkey.
- Ocak, A. Y. (1989). *Türk Folklorunda Kesik Baş (Tarih-Folklor İlişkisinden Bir Kesit)*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Okçu, N. (Haz.). (2011). *Şeyh Gâlib Dîvânı*. Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>. Erişim Tarihi: 06.05.2016.
- Özbek, M. (2009). Köşk Höyük (Niğde) Neolitik Köyünde Kil Sıvalı İnsan Başları. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. Haziran. c. 26. S.1. s. 145-162.
- Özyıldırım, A. E. (1999). *Hamdullah Hamdî ve Dîvânı*. Ankara: Kültür Bakanlığı. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>. Erişim Tarihi 06.10.2016
- Pipes, D. (2013). Explaining the Denial Denying Islam's Role in Terror. *Middle East Quarterly*. Spring. c. 20. S.2. s. 3-12.
- Redhouse, J. W.; Wells, C. (1880). *Redhouse's Turkish Dictionary, In Two Parts, English and Turkish And Turkish and English*. London: B. Quaritch.
- Redhouse, J. W. (1890). *A Turkish And English Lexicon: Shewing in English The Signification of The Turkish Terms*. Beirut: Librairie Du Liban.
- Reeve, S. (2001). *Yeni Çakal'lar Remzi Yusuf, Usame Bin Ladin ve Terörizmin Geleceği*. (Çev. Gürol Koca). İstanbul: Everest Yayınları.
- Sâmî, Ş. (1317). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: İkdâm Matbaası.
- Steingass, F. (2005). *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

- Şem'î. (t.y.). *Terceme-i Şeref-nâme (BL)*. İngiltere Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Or. 18547/1.
- Şem'î. (1092/1682). *Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân (TSM)*. İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Revan Kitaplığı, R. 1469.
- Talalay, L. E. (2004). Heady Business: Skulls, Heads, and Decapitation in Neolithic Anatolia and Greece. *Journal of Mediterranean Archaeology*. The Fund for Mediterranean Archaeology/Equinox Publishing Ltd. c.17.2. s. 139-163.
- URL-1: Yazar Yok. (2010). *Meal*. <http://kuran.diyaret.gov.tr>. Erişim Tarihi: 21 Ocak 2015.
- URL-2: <https://www.yazmalar.gov.tr>. Erişim Tarihi: 20 Haziran 2015.
- URL-3: Yazar Yok. (2010). Execution By Beheading (Decapitation). <http://www.capitalpunishmentuk.org>. Erişim Tarihi: 21 Nisan 2015.
- URL-4: Al Jazeera. (2015). *ISIL 'Beheads Women For The First Time In Syria'*. <http://www.aljazeera.com>. Erişim Tarihi: 14 Nisan 2016.
- Yazar, İ. (2012). *Kânî Dîvânı*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yılmazçelik, İ; Özdem, A. G. (2013). Düvel-i Muazzama'nın Karadağ Üzerinden Osmanlı Devleti ile Mücadeleleri ve Bunun Günümüze Yansımaları. *Bitlis Eren Üniversitesi. SBE. Dergisi*. Haziran. c. 1. S. 2. s. 1-34.
- Zarinebaf, F. (2010). *Crime and Punishment in Istanbul, 1700-1800*. California: University of California Press.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Oktay, A. (2016). "Terceme-i Tevârih-i Şeref Hân'da Bir Cezalandırma Yöntemi Olarak Kafa Kesme / The Beheading As a Punish Method in Tarcama-i Tawarih-i Sharaf Khan", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, Volume 11/20 Fall 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9972>, p. 435-460.